

ZAWIERANIE UMÓW ELEKTRONICZNYCH

Sylwia Kotecka

Centrum Badań Problemów Prawnych
i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej (CBKE)

s.kotecka@prawo.uni.wroc.pl

<http://cbke.prawo.uni.wroc.pl>

TRYBY ZAWIERANIA UMÓW WG KC

- 1) Oferta i jej przyjęcie
- 2) Negocjacje
- 3) Aukcja i przetarg

- Ta typologia nie zamyka drogi do zawierania umów w inny sposób; to są tylko najczęstsze sposoby ich zawierania, regulowane przez KC.
- Umowa dochodzi do skutku przez zgodne oświadczenia woli stron (łac. *consensus*), złożone w dowolny sposób (zasada swobody formy oświadczenia woli - **art. 60 KC**)
- Poprzez Internet również można skutecznie zawierać umowy.

OFERTA

- **Art. 66 § 1 KC:** Oświadczenie drugiej stronie woli zawarcia umowy stanowi *ofertę*, jeżeli określa istotne postanowienia tej umowy.

- stanowcza propozycja zawarcia umowy, która określa konieczne elementy jej treści, np. w umowie sprzedaży (**art. 535 KC i nast.**) – oznaczenie towaru oraz jego cena;
- przyjęcie oferty to też oświadczenie woli;
- oferta może być skierowana do oznaczonego adresata, jak również do nieoznaczonego kręgu osób

- **art. 543 KC:** Wystawienie rzeczy w miejscu sprzedaży na widok publiczny z oznaczeniem ceny uważa się za ofertę sprzedaży;
  - wystawienie automatów do sprzedaży (biletów, rzeczy) czy świadczenia usług (telefonicznych, fotograficznych), bankomatów też stanowi ofertę.
- propozycje wyrażające jedynie ogólną możliwość zawarcia umowy (tylko zainteresowanie) nie są ofertami;
- propozycje niepełne, niezawierające konkretnych elementów treści ewentualnej umowy, nie mają charakteru oferty, a jedynie **zaproszenia do zawarcia umowy**.

ZAPROSZENIE DO ZAWARCIA UMOWY

- **Art. 71 KC:** Ogłoszenia, reklamy, cenniki i inne informacje, skierowane do ogółu lub do poszczególnych osób, poczytuje się **w razie wątpliwości nie za ofertę**, lecz **za zaproszenie do zawarcia umowy**.
  - czyli: zaproszenie do składania ofert (tryb ofertowy) czy też do wszczęcia negocjacji (tryb negocjacyjny).
- Szczególna dyrektywa wykładni oświadczeń woli.
- Czasami trudno odróżnić ofertę od zaproszenia do zawarcia umowy.

SPÓR O STRONĘ SKLEPU INTERNETOWEGO

- Czy prezentacja towaru/usługi na stronie sklepu internetowego stanowi ofertę, czy też zaproszenie do składania ofert albo rozpoczęcia negocjacji?
- Spór ma znaczenie z uwagi na **związanie oferenta** (i kim on jest?) **ofertą w postaci elektronicznej**.
- Istotne postanowienia umowy może zawierać zarówno oferta, jak i zaproszenie do składania ofert
  - opis towaru, jego cena, sposób zapłaty i dostawy umieszczony na stronie internetowej.

- Kupujący ma właściwie pozycję pasywną – może albo kupić towar, albo nie (z reguły nie ma możliwości negocjacji)
  - jest to tzw. lustrzane przyjęcie oferty;
  - jest też możliwość przyjęcia oferty z zastrzeżeniem zmian lub uzupełnienia jej treści.

- Większość prawników uważa, że strony internetowe proponujące zakup **towarów „tradycyjnych”** („materialnych”, nie: cyfrowych) stanowią **zaproszenie do zawarcia umowy**.
- Zatem: ofertę składa kupujący, a przyjmuje ją podmiot prowadzący sklep internetowy.
- Jednakże nie można ustanowić generalnej zasady i rozstrzygać wątpliwości *casu ad casum* – w każdym konkretnym przypadku.
- Strony sklepów internetowych oferujących **towary cyfrowe** (dobra niematerialne) stanowią **ofertę**, a nie zaproszenie do składania ofert
  - przyjęcie oferty kupującego następuje poprzez przystąpienie do wykonania umowy (udostępnienie pliku, który zostaje ściągnięty przez kupującego).

SKUTKI ZŁOŻENIA OFERTY

- **Art. 66 § 2 KC:** Jeżeli oferent nie oznaczył w ofercie terminu, w ciągu którego oczekiwać będzie odpowiedzi, oferta złożona w obecności drugiej strony albo za pomocą środka bezpośredniego porozumiewania się na odległość **przestaje wiązać, jeżeli nie zostanie przyjęta niezwłocznie**; złożona w inny sposób przestaje wiązać z upływem czasu, w którym składający ofertę mógł w zwykłym toku czynności otrzymać odpowiedź wysłaną bez nieuzasadnionego opóźnienia.
  - stosujemy reguły dotyczące chwili złożenia oświadczenia woli (**art. 61 KC**) oraz śmierci oferenta (**art. 62 KC**).

Przypomnienie ☺

- Art. 61 § 1 KC. Oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że **mogła zapoznać się z jego treścią**. Odwołanie takiego oświadczenia jest skuteczne, jeżeli doszło jednocześnie z tym oświadczeniem lub wcześniej.

§ 2 KC. Oświadczenie woli wyrażone w postaci elektronicznej jest złożone innej osobie z chwilą, gdy wprowadzono je do środka komunikacji elektronicznej w taki sposób, żeby osoba ta mogła zapoznać się z jego treścią.

■ Art. 62 KC. Oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, nie traci mocy wskutek tego, że zanim do tej osoby doszło, **składający je zmarł** lub **utracił zdolność do czynności prawnych**, chyba że co innego wynika z treści oświadczenia, z ustawy lub z okoliczności.

RÓŻNE SPOSOBY KORZYSTANIA Z INTERNETU

- Środki bezpośredniego porozumiewania się na odległość:
  - telefonia internetowa, czat, komunikator...
- Poczta elektroniczna **nie jest** środkiem bezpośredniego porozumiewania się na odległość.
- A strony sklepów internetowych? Też nie są środkiem bezpośredniego porozumiewania się na odległość.

ORZECZENIE SĄDU NAJWYŻSZEGO Z 2003 R.

- Składanie oświadczenia woli **metodą *off-line***: gdy brak możliwości bezpośredniego komunikowania się stron.
- Składanie oświadczeń woli **metodą *on-line***: gdy strony mogą komunikować się w czasie rzeczywistym mimo braku kontaktu fizycznego.

OPÓŹNIENIE ODPOWIEDZI NA OFERTĘ

■ **Art. 67 KC**: Jeżeli oświadczenie o przyjęciu oferty nadeszło z opóźnieniem, lecz z jego treści lub okoliczności wynika, że **zostało wysłane w czasie właściwym**, umowa dochodzi do skutku, chyba że składający ofertę zawiadomi niezwłocznie drugą stronę, iż wskutek opóźnienia odpowiedzi poczytuje umowę za nie zawartą.

ODWOŁANIE OFERTY MIĘDZY PRZEDSIĘBIORCAMI

- **Art. 66² § 1 KC:** W stosunkach między przedsiębiorcami oferta może być odwołana przed zawarciem umowy, jeżeli oświadczenie o odwołaniu zostało złożone drugiej stronie przed wysłaniem przez nią oświadczenia o przyjęciu oferty.
- **§ 2:** Jednakże oferty nie można odwołać, jeżeli wynika to z jej treści lub określono w niej termin przyjęcia.

DEFINICJA PRZEDSIĘBIORCY ORAZ KONSUMENTA

- **Art. 43¹ § KC:** *Przedsiębiorcą* jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna, o której mowa w art. 33a § 1 KC, prowadząca we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową.
- **Art. 22¹ KC:** Za *konsumenta* uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

OFERTA W POSTACI ELEKTRONICZNEJ

- **Art. 66¹ § 1 KC:** Oferta złożona w postaci elektronicznej wiąże składającego, **jeżeli druga strona niezwłocznie potwierdzi jej otrzymanie.**

→ czy potwierdzenie jej otrzymania jest oświadczeniem woli o przyjęciu oferty?

Nie – to tylko element zawierania umowy w trybie ofertowy w postaci elektronicznej;

→ może zostać dokonane również w postaci tradycyjnej – na papierze i ustawa z 2.03.2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów wymaga takiego pisemnego potwierdzenia...

→ niemniej jednak - jeśli chodzi o sprzedaż produktów cyfrowych, sprawa się nieco komplikuje...

■ **Art. 66¹ § 2 KC:** *Przedsiębiorca* składający ofertę w postaci elektronicznej jest obowiązany przed zawarciem umowy **poinformować** drugą stronę **w sposób jednoznaczny i zrozumiały** o:

- 1) czynnościach technicznych składających się na procedurę zawarcia umowy;
- 2) skutkach prawnych potwierdzenia przez drugą stronę otrzymania oferty;
- 3) zasadach i sposobach utrwalania, zabezpieczania i udostępniania przez przedsiębiorcę drugiej stronie treści zawieranej umowy;
- 4) metodach i środkach technicznych służących wykrywaniu i korygowaniu błędów we wprowadzonych danych, które jest obowiązany udostępnić drugiej stronie;
- 5) językach, w których umowa może być zawarta;
- 6) kodeksach etycznych, które stosuje, oraz o ich dostępności w postaci elektronicznej.

§ 3: Przepis § 2 stosuje się odpowiednio, jeżeli *przedsiębiorca* zaprasza **drugą stronę** do rozpoczęcia negocjacji, składania ofert albo do zawarcia umowy w inny sposób.

OBOWIĄZKI INFORMACYJNE USŁUGODAWCY (patrz: wykład o świadczeniu usług drogą elektroniczną)

Art. 5 ŚUDEU:

1. Usługodawca podaje, w sposób wyraźny, jednoznaczny i bezpośrednio dostępny poprzez system teleinformatyczny, którym posługuje się usługobiorca, informacje podstawowe określone w ust. 2-5.
2. Usługodawca podaje:
  - 1) *adresy elektroniczne*,
  - 2) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo nazwę lub firmę oraz siedzibę i adres.
3. Jeżeli usługodawcą jest *przedsiębiorca*, podaje on również informacje dotyczące właściwego zezwolenia i organu zezwalającego, w razie gdy świadczenie usługi wymaga, na podstawie odrębnych przepisów, takiego zezwolenia.
4. Przepis ust. 3 nie narusza obowiązku określonego w art. 21 pkt 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej

→ Jeżeli przedsiębiorca oferuje towary lub usługi w sprzedaży bezpośredniej lub sprzedaży na odległość za pośrednictwem środków masowego przekazu, **sieci teleinformatycznych** lub druków bezadresowych, jest on obowiązany do podania w ofercie co najmniej następujących danych (...):

2) numeru identyfikacji podatkowej (NIP).

Art. 5 ust. 5 ŚUDEU. Jeżeli usługodawcą jest osoba fizyczna, której prawo do wykonywania zawodu jest uzależnione od spełnienia określonych w odrębnych ustawach wymagań, podaje również:

1) w przypadku ustanowienia pełnomocnika, jego imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo jego nazwę lub firmę oraz siedzibę i adres,

2) samorząd zawodowy, do którego należy,

3) tytuł zawodowy, którego używa oraz państwo, w którym został on przyznany,

4) numer w rejestrze publicznym, do którego jest wpisany wraz ze wskazaniem nazwy rejestru i organu prowadzącego rejestr,

5) informację o istnieniu właściwych dla danego zawodu zasad etyki zawodowej oraz o sposobie dostępu do tych zasad.

OFERTA W POSTACI ELEKTRONICZNEJ

■ **Art. 66¹ § 4 KC:** Przepisy § 1-3 nie mają zastosowania do zawierania umów **za pomocą poczty elektronicznej albo podobnych środków indywidualnego porozumiewania się na odległość**. Nie stosuje się ich **także między przedsiębiorcami, jeżeli strony tak postanowiły**.

Oświadczenie woli o przyjęciu oferty

■ Składający ofertę może ustalić szczególny sposób przyjęcia oferty (np. tylko w formie aktu notarialnego).

■ Oświadczenie woli o przyjęciu oferty może być wyrażone nawet przez bierne zachowanie się adresata oferty (tzw. milczenie), jeżeli kontekst sytuacyjny interpretowany z uwzględnieniem ustalonych zwyczajów oraz zasad współżycia społecznego na to wskazuje

→ patrz: wykładnia oświadczenia woli.

DOROZUMIANE PRZYJĘCIE OFERTY

- Art. 68² KC: Jeżeli *przedsiębiorca* otrzymał od osoby, z którą pozostaje w stałych stosunkach gospodarczych ofertę zawarcia umowy w ramach swej działalności, **brak niezwłocznej odpowiedzi poczytuje się za przyjęcie oferty**.

MILCZĄCE PRZYJĘCIE OFERTY

- Art. 69 KC: Jeżeli według ustalonego w danych stosunkach zwyczaju lub według **treści oferty** dojście do składającego ofertę oświadczenia drugiej strony o jej przyjęciu nie jest wymagane, w szczególności jeżeli składający ofertę żąda niezwłocznego wykonania umowy, **umowa dochodzi do skutku**, skoro druga strona w czasie właściwym przystąpi do jej wykonania; w przeciwnym razie oferta przestaje wiązać.

→ tzw. konkludentne (dorozumiane) przyjęcie oferty.

PRZYJĘCIE OFERTY Z ZASTRZEŻENIAMI

- Art. 68 KC: Przyjęcie oferty dokonane z zastrzeżeniem zmiany lub uzupełnienia jej treści **poczytuje się za nową ofertę**.

→ pierwotny adresat oferty (*oblat*) staje się oferentem, pierwotny oferent przestaje być związany pierwotną ofertą i staje się adresatem nowej oferty (*oblatem*).

ZASTRZEŻENIA W OFERCIE MIĘDZY PRZEDSIĘBIORCAMI

- Art. 68¹ § 1 KC: W stosunkach między przedsiębiorcami odpowiedź na ofertę z zastrzeżeniem zmian lub uzupełnień niezmiennających istotnie treści oferty **poczytuje się za jej przyjęcie**. W takim wypadku strony wiąże umowa o treści określonej w ofercie, **z uwzględnieniem zastrzeżeń** zawartych w odpowiedzi na nią.

■ § 2: Przepisu paragrafu poprzedzającego **nie stosuje się**, jeżeli w treści oferty wskazano, że może ona być przyjęta jedynie bez zastrzeżeń, albo gdy oferent niezwłocznie sprzeciwił się włączeniu zastrzeżeń do umowy, albo gdy druga strona w odpowiedzi na ofertę uzależniła jej przyjęcie od zgody oferenta na włączenie zastrzeżeń do umowy, a zgody tej niezwłocznie nie otrzymała.

CHWILA ZAWARCIA UMOWY

■ Art. 70 § 1 KC: **W razie wątpliwości** umowę poczytuje się za zawartą w chwili otrzymania przez składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu, a jeżeli dojdzie do składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu nie jest wymagane – w chwili przystąpienia przez drugą stronę do wykonania umowy.

→ strony same mogą ustalić chwilę zawarcia umowy (przepis względnie obowiązujący)

MIEJSCE ZAWARCIA UMOWY

■ Art. 70 § 2 KC: **W razie wątpliwości** umowę poczytuje się za zawartą w miejscu otrzymania przez składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu, a jeżeli dojdzie do składającego ofertę oświadczenia o jej przyjęciu nie jest wymagane albo **oferta jest składana w postaci elektronicznej** – w miejscu zamieszkania albo w siedzibie składającego ofertę w chwili zawarcia umowy.

→ strony same mogą ustalić miejsce zawarcia umowy (przepis względnie obowiązujący).

UMOWA PO NEGOCJACJACH

■ **Art. 72 § 1 KC:** Jeżeli strony prowadzą negocjacje w celu zawarcia umowy, umowa zostaje zawarta, gdy strony dojdą do porozumienia co do wszystkich jej postanowień, które były przedmiotem negocjacji.

→ to jest reguła interpretacyjna; strony same mogą ustalić, że umowa została zawarta – po uzgodnieniu najważniejszych dla nich postanowień, mimo iż nie doszły do porozumienia we wszystkich sprawach, które były przedmiotem ich negocjacji;

→ w takim przypadku strony mogą zawrzeć dodatkową umowę, regulującą wcześniej niezgodnione postanowienia.

■ **Art. 72 § 2 KC:** Strona, która rozpoczęła lub prowadziła negocjacje **z naruszeniem dobrych obyczajów**, w szczególności bez zamiaru zawarcia umowy, jest **obowiązana do naprawienia szkody**, jaką druga strona poniosła przez to, że liczyła na zawarcie umowy.

→ np. strona wskutek prowadzenia negocjacji z podmiotem naruszającym dobre obyczaje, który nie miał zamiaru zawarcia z nią umowy, nie zawarła umowy z innym kontrahentem, bo liczyła na kontrakt z tym nieuczciwym podmiotem.

LIST INTENCYJNY (LETTER OF INTENT)

- Nie został uregulowany prawnie.
- Wyraża dążenie stron do definitywnego zawarcia negocjowanej umowy.
- Może „potwierdzać” już uzgodnione postanowienia umowy.
- Może regulować tryb prowadzenia negocjacji.
- Nie ma charakteru definitywnej umowy, z której wynikałyby prawa i obowiązki stron.
- Nie kreuje prawnego obowiązku zawarcia negocjowanej umowy (taki skutek wywołuje umowa przedwstępna).

OCHRONA INFORMACJI POUFNYCH

- **Art. 72¹ § KC:** Jeżeli w toku negocjacji strona udostępniła informacje z zastrzeżeniem poufności, druga strona jest **obowiązana do nieujawniania i nieprzekazywania** ich innym osobom oraz do **niewykorzystywania** tych informacji **dla własnych celów**, chyba że strony uzgodniły inaczej.
- **§ 2:** W razie niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków, o których mowa w §1, uprawniony może żądać od drugiej strony naprawienia szkody albo wydania uzyskanych przez nią korzyści.

AUKCJA I PRZETARG

- **Zob. art. 70¹ - 70⁵ KC.**